

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Menneske-Historien og Bibel-Historien hos Jøderne og de Christne

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Menneske-Historien og Bibel-Historien hos Jøderne og de Christne", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1859_1255-txt-root/facsimile.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Kirkelig Samler.

Tidskrift til kristelig Oplysning.

Samlet og udgivet

af

Chr. M. Frøhde,
Cand. theol.

5te Bind.

Grundtvig-Biblioteket
i
Vartov

Kjøbenhavn.

E. C. Døerens Forlag.

Christies Bogtrykkeri.

1859.

Indhold.

	Side.
Brevstrikhed i Helle-Nissen. (N. F. S. Grundtvig) . . .	1.
Ephezer-Brevet. (Fortsat)	21.
Den „ordrette“ Gudsordelse (Rom. 12, 1-5)	50.
Den bedste Blomst	58.
Med en lille Indlæg	61.
Men i Waande	63.
Den kristne Tro og den kristelige Lærdom. (N. F. S. Grundtvig)	65.
Gregor den Store. IX.	
Om Naderen og den hele Gudstjeneste paa Gregors Tid:	
1. Latinerkirkens Heimese dengang og nu	86.
2. Godt Sæer man finder af den hele Ordning for Gregor	107.
Irenæus' og Gregors' Betragtning af Naderen som et Offer	113.
Om Forordet eller Prefationen i de gamle gamle Akerbøger	121.
Justinus Martyrs Vidnesbyrd om de kristnes Gudstjeneste i de første Aarh.	125.
Om Naderen	128.
Fredskædet	131.
Naderens Hjælp	131.
Slutningsangen	133.
Hjerteluf i Waande. (Udgiveren)	135.
Menneske-Historien og Bibel-Historien hos Jøderne og de kristne. (N. F. S. Grundtvig)	137.

	Snr.
De syv smaa Tegne og de syv Menigheder. (P. M. Christenen)	149.
Føufang. (Udgiveren)	204.
Hænterne og Næsten i Rom og Jerusalem. (N. F. S. Grundtvig)	205.
De syv smaa Tegne og de syv store Menigheder. (P. M. Christenen)	218.
Gjæver den Store (Slutning)	253.
Brudens Trost	266.
Mit Hjertes Bængsel	267.

137

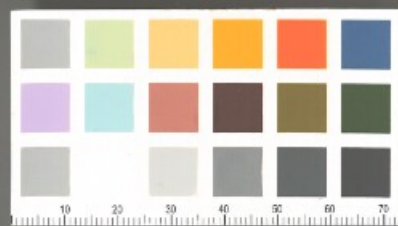
Menneske-Historien og Bibel-Historien hos Jøderne og de Christne.

(N. F. S. Grundtvig.)

Ord gaaer, mens Skrift staaer, det er et af vore gode Ordsprog, som vist nok kan betyde, at i Spørgsmaal om „Mit og Dit“ er Skrift langt anderledes lovfast end det mundlige Ord, men som dog i en langt dybere Betydning fastholder Forholdet mellem „Ord og Skrift“, som det „Gaaende“ med Livs-Røre, og det „Staaende“ med Døds-Stille; thi naar man en Tidlang har indbildt sig, at Skriften hardtad gjorde Talen overflødig, eller at dog det mundlige Ord, for at være forsvaret, paa det Strængeste maatte rette sig efter en Bog, da havde det aabenbar sin Grund i en ligesaa latterlig, som sorgelig Miskenndelse af Menneskelivet i det Hele, der netop ved det mundlige Ord harvet sig over det Umælende, ligesom det da ogsaa er indlysende, at havde Mennesket ikke først havt Mund til at tale med, da skulde han til Verdens Ende nok baret sig for at faae Pen til at skrive med.

Saa snart derfor Mennesket vaagner til Bevidsthed, som den eneste Skabning paa Jorden i Slæderens Billede, den Gæste, der kan tale om og med sin guddommelige Skaber, da falder det ham aldrig ind at forgude nogen Bogstav-Skrift, der, naar den er allerbedst, dog kun er et dødt Tegns og en tom Skjæppe af det levende Ord, som maa findes hos

Kritelig Samf. u. 10

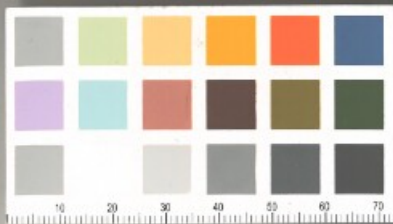
Læseren selv, naar han skal kunne forstaae Skriften eller have mindste Gavn deraf.

Naar man imidlertid ved et Ord med „Aand og Liv“ er sat istand til at læse og forstaae, da kan man uenigtelig have faaet megen baade Nytte og Nydelse af gode Bøger, og da især af gode Historie-Bøger, som netop, fordi de er døde Ting, kan trods Døden og kan være baade de varigste og sikreste Mindesmærker om Menneske-Livet i den forbigangne Tid. Derfor har ogsaa den samme Herre, som ved Daaben og Nadveren taler det evige Livs-Ord og det himmelske Lys-Ord til alle Slægter, og som ved sin Aand vil sørge for, at der altid er „levende Røster“ til at udraabe og bevidne, udbrede og udtyde dette hans Evangelium, den samme Herre, som var „førend Abraham“, har ogsaa ved sin Aand begavet os med to mageløse Bøger, som er hele Christenheden bekjendte under Navn af det Gamle og det Ny Testamente, og som især ved deres historiske og prophetiske Indhold kaster Lys for os baade over Fortid og Fremtid.

Herved har nu Vorherre uenigtelig givet tilkjende, at han vilde have baade Bog-Læsning og Bog-Værdem eller Skrift-Klogskab hos sit Folk paa Jorden, og i den ny Christenhed er Bog-Værdommen og Skrift-Klogskaben blevet baade nødvendigere og vanskeligere, fordi vor hellige Skrifts Grund-Sprog baade er fremmede for os og hører til de jaagodisom „døde Sprog“, der ikke mere tales af noget Folk, saa man med Moie maa stave sig til dem og kan kun ved et Pindse-Jærtegn faae dem saameget i sin Magt,

som man enten har sit Modersmaal, eller kan dog tænkes at faae et andet „levende Sprog“.

Under disse Omstændigheder er det vist nok intet Under, at Guds-Folket, den Christne Menighed, hos os hidtil ikke nær har havt al det Gavn af den hellige Skrift, som den er slabt og stiftet til at yde, men vel maa det synes sært, at vore Skriftfloger har sunnet falde i den samme Snare, som Jøderne, der randjagede Skrifterne, som om de deri kunde og skulde finde et evigt Liv, thi ikke blot lafede Vorherre Jesus Kristus det strengelig hos Jødernes Skriftfloger, at de, istedenfor af Skrifternes Vidnesbyrd at lade sig drive til ham, som har Livet at meddele, vilde med Skrifterne gjøre ham overflødig, men vore Skriftfloger havde heller ikke den fristelse til at forgude deres egen yderst tarvelige Skriftkundskab, som Jødernes Skriftfloger, der havde samme Modersmaal som Moies og Propheterne, og kunde derfor let indbilde sig, at Skriften for dem var baade et levende og klart Guds-Ord. Vi veed imidlertid, at vore Skriftfloger baade, trods Herrens strange Advarsel, har tilegnet sig de jødiske Skriftfloges Indbildning, og har for en stor Deel saaledes forhardet sig deri, at de udraabe Mandens og Menighedens nødvendige Gjenmæle derimod for en Bespottelse af den hellige Skrift, uagtet vort Gjenmæle langtfra at modsig Skriften stemmer klarlig overeens dermed, og viser kun de Skriftfloger, der vil sætte sig selv, deres eget Ord og deres egen Skrift istedenfor Guds-Ordet og den hellige Skrift, eller dog stille sig selv imellem dem og Menigheden, hvorved de endnu langt klarere

end Jøderne's Skriffløge bemægtige sig, som Herren sagde, „Kundskab's-Røglen“, og kommer dog ikke engang selv ind, men spærre kun Veien for dem, som vil ind.

Dette gjælder imidlertid kun om de saakaldte rationalistiske eller aabenbar vantroe Skriffløge, der ingenlunde vil have den hellige Skrift, men deres egne Dmiskrivninger troede eller dog togne for gyldige til at bestride den Christne Tro, thi Morten Luther og de troende Skriffløge af hans Skole, de paafødt vel ogsaa, at Troen paa Skriften, som i Livet maatte blive en Tro paa de Skriffløge, var en Salighed's-Sag, og at de baade kunde og skulde udlede og bevise den Christne Tro af Skriften, men ved bestandig at forudsætte som en afgjort Sag, at den Christne Tro, der skulde udledes og bevies af Skriften, var den selvsamme oprindelige Christne Tro, som vi ved Daaben bekjende, og ved aabent at tilstaae, at det var kun ved den Helligaands Oplysning, de kunde udlede og bevise den Christne Tro af Skriften, derved stræbde de aabenbar at opbygge med den ene Haand hvad de nedbrød med den anden, og kunde aldrig, uden klar Selv-Modsigelse, nægte, at der maatte være et andet Troens Ord end Skriften, hvormed man skulde bekjende sig til den Christne Tro og hvorved man fik den Helligaand til at forstaae og forklare Skriften. Saaluart vi derfor indsaae dette, maatte vi, netop som Luthers ægte Børn, lade de Paaftande falde, som vi fandt uførenelige med Sandheden om Guds-Ordet og den Helligaand, og vi gjorde det med Glæde, fordi Tiden havde viist, at de ufør-

løselige Paaftande om Skriften som Troes-Grund og Troes-Regel kun forvirrede Menighedens Tankegang og gjorde den enten overtroisk eller tvivlraadig, enten lunken eller voldsom, altid aandløs og hardtad lioles.

Men til hvad Nytte er den Hellige Skrift da nu Menigheden, naar den hverken er Troes-Grund eller Troes-Regel? det er Spørgsmaalet, hvormed Bogormene plager os, og skjøndt vi ikke skylder dem andet Svar, end at det maa Vorherre vide og det maa Tiden vise, naar Skriften dog ikke længer er Menigheden til mere Glæde end Gavn, og bliver benyttet i Herrens Aand og ved hans Lys; men Menigheden skal vi dog gjerne meddele al den Oplysning om Skriftens Nytte og Brug, som Aanden skænker os.

For det Første er det os nu alle indlysende, at Guds-Folkets Skriffløge til alle Tider behøver den hellige Skrift for at være sunde i Lærdommen, da det kun er ved Hjælp af den, de i mange Tilfælde kan i deres egen Tankegang skelne tydelig mellem den Helligaands og deres egen Aands eller andre vildfarende Aanders Indskydelser, og at Skriften i denne Henseende er os dobbelt uundværlig, da Apostlernes Prædiken under Pavedømmet blev saa forvansket, at vi maade stræbe fra Grunden af at rense og klare den. Det er imidlertid kun en mindre Deel af den hellige Skrift, egentlig kun Apostel-Brevene og Herrens Taler hos Evangelierne, hvis Aundværlighed for Lærerne, og gjennem dem for Menigheden, herved tydelig fremstilles; medens især det Gamle Testamente, hvis Indhold næsten heeltgjennem

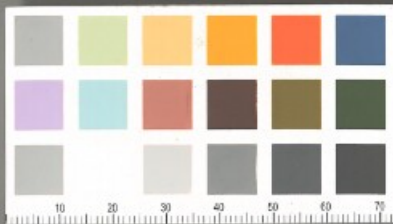
er hvad man kalder historisk og prophetisk, synes at blive hardtad overflødig.

Hertil svare vi vist nok med Rette vore Modstandere ført og godt, at om nu saa var, at den gamle Pagts Bog, der har gjort ubestridelig megen Nytte hos Jøderne, paa hvis Sprog og til hvis Brug den aabenbar nærmest er skrevet, herefter ei gjorde de Christne anden Nytte end at oplyse dem om Christendommens Forberedelse og Forudsætninger, saa var det dog meget nyttigere for Menigheden, end om man vedblev, til Trods for den apostoliske Troes-Bekendelse ved Daaben og til Trods for sund Menneske-Forstand, at mynte saakaldte Christelige Troes-Artikler af Jødernes hellige Skrift, og det nagtet Christendommen maatte være falsk, derjom den kunde været ældre paa Jorden end Berberre Jesus Christus selv. Heller ikke kan vi i grunden meddele Menigheden nogen anden sund Oplysning om den gamle Pagts Bog, der for de Christne ikke er eller maa være nogen Lov-Bog, som den først og fremmest var for Jøderne, men vi kan og skal dog meget bedre end hidtil oplyse Menigheden om, af hvilken gennemgribende Vigtighed denne Christendommens Forberedelse og Forudsætning, som den gamle Pagts Bog lærer os at kende, er for hele det Christelige Menneske-Liv, der uden denne Oplysning ligesaa lidt kan fuldføres, som det uden den kunde begynde.

Dette er vist nok ikke andet end hvad den Christne Menighed til alle Tider har søgt, og i Luthers Skole harlig viist, ved den heie Priis, der sattes paa den saakaldte „Bibelhistorie“ og det snart mere paa

det Gamle end paa det Ny Testaments Bibelhistorie; men det skal heller ikke være noget Splinter-nyt, som blandt Christne altid er splintergalt, men netop det Oldgamle, oplivet og bedre oplyst, saa man ikke betragter Historien i den gamle Pagts Bog som Bogens Historie om sig selv (Bibelhistorie o: Boghistorie), men som det gamle Menneskes Historie i sine bedste Klæder og i sit bedste Forhold, sit Forhold til Gud og Næsten baade efter Loven og efter Naaden.

Naar vi nu i Lighed hermed betragter Historien i den Ny Pagts Bog som det Ny Menneskes Historie, da seer vi strax, at den, langt fra at være saa tydelig og fuldstændig som det gamle Menneskes Historie, tværtimod kun er det første Hovedstykke, der svarer til Mose-Lovbogen, da det ikke blot er Johannes Aabenbaring, men i det Hele ogsaa Apostel-Brevene, der maa betragtes langt mere i et prophetisk end i et historisk Lys. Dette kan nu set ikke forundre os, naar vi har besøgt os paa, at Historien er en Jdræts-Bog, der ikke kan gaae forud for det Liv og Levnet, den skal beskrive, saa at Christi og hans Apostlers Jdræts-Bøger kun lod sig fortsætte i Lidernes Løb hos Christen-Folket selv, ligesom Jødefolkets Historie fortsattes fra Moses til Nehemias. Skulde derfor Noget i denne Genieende forundre os, da maatte det være, at Gud ikke hos Christen-Folket, saaledes som hos Jødefolket, har opvakt og oplyst en Række af freistfळे Mand til i samme Stil og med samme Gyldighed som Evangelisterne, at skrive Menighedens Historie i det mindste til Næsten Luthers Dage; men blandt de mange

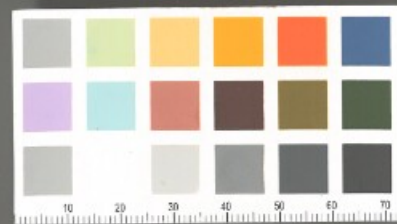
slemme Bane, vi maae aflægge, for at see Lys i Herrens Lys, er da ogsaa den slemme Bane, at gaae irette med Vorherre om hvad han ikke har gjort, istedenfor at finde alle Herrens Gjerninger rette, betragte, forstaae og prise dem.

Ligejom Herren derfor alt har lært os i den saakaldte Bibelhistorie at see Menneske-Historien fra Adam til Christus, saaledes skal vi tænke, han baade kan og vil i betimelig Tid oplyse os til en Beskrivelse af det ny Menneske-Liv hos Christen-Folket, forsaavidt som det behøves til Livets Udvikling og Forklaring. Det er nemlig, som vi nu kan see, en saakaldt „Kirke-Historie“ en god Deel bedre end Euseb's og Beda's, for ei at tale om de følgende, og da denne maa forholde sig til den gamle Menneske-Historie, ligejom det ny Menneske forholder sig til det gamle, og ligejom det Christelige Guds-Folk forholder sig til det Jødiske, saa kan den først skrives til Nytte, naar dette Forhold har klaret sig, saa vi i Jøde-Folkets og det gamle Menneskes Liv ikke blot see en nødvendig Forberedelse og Forudsætning, men ogsaa et oplysende Forbillede, der ingenlunde skal efterlignes, men forklares.

Da nu Christen-Folket ikke blot adskiller sig fra Jøde-Folket ved at være et Udvalg af alle Folk, medens Jøderne var det fra alle andre adskilte og udvalgte Folk, men i det Hele ved at være slet intet verdsligt, men et reent aandeligt Folk, der kun i Aanden har Liv, Modersmaal og Fæderneland tilfældes, og da de Skriftloge dog, lige fra Apostlernes Dage til Luthers, har betragtet Christen-Folket som et Verdens-Folk,

omtrent ligejaadan udvalgt af Gud, som Jøderne, saa var det paa en vis Maade rigtigt, ved Reformationen (Fornyelsen) at slaae en Streg over hele den mellemiggende saakaldte Kirke-Historie, og tage fat hvor Apostlerne slap; men Feilen var den, at man ikke blot slog Streg over de Ypperstepræster og Skriftloge i Kirke-Historien, men ogsaa over Menighedens og dens Tro og drømte sig til en aandelig Christenhed i Luften, uden aandelige Kjendemerker, under Navn af den usynlige Kirke, medens i det virkelige Liv den saakaldte synlige Kirke hos Protestanterne beholdt det samme verdslige Præg som under Roms saakaldte Christne Keiser.

Først nu, da vi har opdaget Christenfolkets aandelige Kjendemerker i det med Guds-Ordet sammenjammede Menigheds-Ord, vel usynligt, men derfor ingenlunde mindre virkeligt og kjendeligt, nu først kan vi, med Guds Hjælp, tage levende fat hvor Apostlerne slap, uden at ville grave nye Brænde ved Siden af de „Levendes Kilde“ i Daaben efter Herrens Indstiftelse, og uden at gjøre mindste Brud paa den levende Kjæde, som ved Herrens Bord forbinder og skal forene os med Herrens Apostler. Nu vil vi da ogsaa Dag for Dag kunne gjøre mere levende, fuldstændig Brug baade af den gamle og den ny Pagts Bog, af Spaadommen saavel som af Historien og Lærdommen, og da sender Herren os nok i rette Tid ved sin Engel den lille Bog, hvorom der staar i „Aabenbaringen“ at den maa spises og fordøies, for at Fremtiden kan blive os omtrent ligejaa lys som Fortiden.

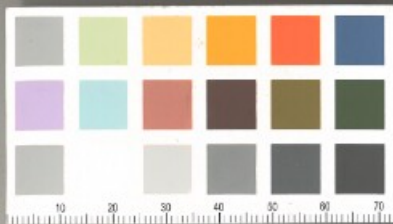

Sagen er nemlig den, at ligeiemed Menneske-Livet hos enhver af os, naar vi leve vor Alder ud, har en Barndom, en Ungdom, en Manddom og en Alderdøm, saaledes maa Menneske-Livet ogsaa i det Støre og det Hele, hos hvert Menneske-Folk og hos hele Menneske-Slægten, have de samme fire Aarstider, og det samme Anlæg til i dem at udvikle sig fra Dunkelhed til Klarhed, men naar, trods Synden og Døden, Adams jaldue Ajon fulde udvikles i Guds-Menneskets Retning og naae Maaler, da maatte der af Guds Naade skee mange underlige Ting saavel i Tidens Løb som i Tidens Fylde, og deriblandt er da ogsaa den Hellige Skrift, som til Indledning giver os i paalideligt Udtryk Menneskets Barndoms-Historie til Tunge-maalenes Blanding, giver os udsørlig Menneskets Ungdoms-Historie hos Abrahams-Folket som den Forfødsde, og endelig Manddoms-Historiens Begyndelse med den tvindesdte Guds-Søns Manddom og Skifteljen af Christen-Folket, der gennem Manddommen og Alderdommen skal fuldende Menneskets Levensløb, men med en ny Livs-Kraft, saa hverken Dinene dummes eller Ryggen bøies paa de gamle Dage. Da imidlertid Ingen af Hedning-Stammerne kunde gaae i Spidsen ved Israels Farsald, saa synes den kristelige Udvikling at haandje i Mid-delalderen, mens Hedningerne saager paa en Naade en jodisf Opdragelse. Det er Tempel-Forsgaarden, givet til Hedningerne, som ikke skal opmaales, men dog heller ingenlunde oversees, da ikke blot det gamle Menneske-Liv ogsaa her er Forbillede paa det ny, men det ny Liv, som altid følger med „Troen

og Daaben“, baade maa forudsættes virksomt og beviser sig i Fornøjeljen ved at komme fra Løjet, som
 den Søn udrer De.
 der haaver den Skabne, han aldrig skal døe.
 og aldrig sin Klodning opslide.

Naar Menigheden saaledes lærer, ikke at bygge enten sin Tro eller sit Liv paa Bøger, som aabenbar jelo fattede begge Dele, og om hvis Oprindelse, Hgthed, Overføttelse og Forklaring der kan trættes til Dømedag, men grunder Bøgerne paa den velbesendte Tro og det velbeviduede Menneske-Liv hos Jøder og Christne, der gjør eet i Vorherre Jesus Christus, da skiller Christen-Folket sig derved vistnok med Gennen ligesaa snart fra den saafaldte lærde Verden, som Menigheden med sin mundlige Daabs-Pagt skiller sig fra Verdens-Manden, med alt hans Bøsen, og det er hvad man kalder „aaben Feide“, men det er ikke længere den fejvirede, uendelige Trætte med mere eller mindre Selv-Modsigelse, som har været saa aandsfortærende, det er klarlig Liv imod Død og Lys imod Mørke, jølgelig ogsaa Sandhed mod Løgn i Mandens Hige.

Naar nemlig den Christne Menighed holder sig med sin Fællestro udelukkende til Herrens Munds Død ved hans tilsvarende Gjærninger i Daaben og Nadveren, baade som Livs-Kilde og Livs-Næring, og naar Menighedens Lærere, som skrift-kløge paa Guds Hige og paa Menneske-Livet, aldrig binder Byrder af Skrifterne til Menigheden, men paatager sig gladelig Ansvaaret for deres Overensstemmelse baade med den Christne Tro og med alt hvad Mennesket virkelig veed om sit Liv og

dets Forhold til Gud og Verden, da vil Menigheden daglig voge baade i aandelig Livskraft og i menneskelig Livs-Oplysning, saa den vantro Verden skal nodes til at brænde det christelige Menneske-Liv og paafalde Morket med det alt for fraalende Lys.

Med denne Visshed og med dette Fremsyn kan jeg naturligviis kun smile ad alle de Beskyldninger, man gjer imod mig enten for Uvished og Uvidensabelighed, eller især for Bunkundighed i Kirke-Historien, Song til Popisteni, Uærbødighed for den „Hellige Skrift“ og Nedbrydelse af Menigheds-Livet og det christelige Fællesskab; thi vel skulde det gjøre mig bitterlig endi, om man derved luffede et eneste Die for det christelige Livs-Lys, som jeg stadig vejer paa; men det veed jeg, man kan ikke, dertil er Ordet for stærkt, Anden for viis og Herren for trofast, saa Morket skal herefter ligejaa lidt kunne skjule Guds Stad, som Helved-Porten kan lukke sig over Borherres Menighed.

Menneske-Historien fra Abraham til Christus og fra Christus til os skal godt kunne bære sin Forudsætning, som er Slægte-Vogen fra Adam til Abraham, derfor borger hans Visdom, som ikke kan lyve, og som talde med vor Hjemmelsmand, Mojes, som en Mand taler med sin Naste, baade paa Sinai og paa Thabor. Ordet er ikke af Skrifter, men Skrifter er af Ordet, af Guds-Ordet, som var for Bøgerne og for Bjergene blev til, ja, er fra Ewigbed til Ewigbed!

